

הסיירת חוזרת ומשחזרת

23 יוני 1967

(מתוך "קריאת קרב", עלון פקמ"ז מס 10)

מבוא

לאחרונה "נפרתו" מצב הספרייה שבבית הורי בנתניה. אבי ז"ל הלך לצולמו לפני למעלה מצעור. אולם אחי, תבדל"א, צמנו. "ישראלית אמיתית". מלח הארץ. "יבדי טהרן", מקווה-ישראל, "הגנה", פלמ"ח וכלל תנועת המרי, יבדיט, נכדיט וניניט בשרות המולדת..... מהלן הנה. משק צשרות שניט אספה "קטצית נבחרית" שפורסמו בתקשורת הישראלית והלרה. בציקר את אלה שצסקו ב"ציוני דרך" בניית הארץ ובוודאי אלה בהט היו מצורבית בני משפחתה.

"לא רחוק היום בו אלק מכאן" אמרה לי אחי באחת השבתות והצביעה על אחת המצרות הגדולות שבספרייה. "יש לי שט קטצי ציתונות ישניט ואין מי שימיון ויטפל בהט צכשיו....." עוד אני נובה, חופר ומצמצ - מתגלה לי גיליון 'דבר השבוע' (מוסף צרה שבת של הציתון 'דבר', לוכריט.....???) מ- 23 יוני 1967. חוברת שמצולט לא ראתי. בצמוד על המוסף, כתבתו של משה שמיר הסיירת חוזרת ומשחזרת

צילום בוריס כרמי

השוק בשכם - החיים שבים למסלולם

צשרות (וייתכן אף יותר) כתובים

פורסמו אודות מלחמת 6 הימים ומכאן שמאליה צולה השאלה: מתוק כל אלה, מדוע שמרה אחי דווקא את המסמך הנה? בכתבתו של משה שמיר - המצנה. בכורה (כותב מבוא זה), אל לוחט בסיירת חרוב, היה שט. מאיין, אל, היא ידעה אודות כק? אין לי שם של מוש. הדברים נכתבו לאחר שוק הקרבות ואני ב- 23 יוני 1967 טרט פגשתי את הורי מיד לאחר הפסקת האש התמקמנו במלון היטון שמדרום לראמאללה והחילוננו בסריקות לאיתור כוחות אויב - הלגיון הירדני כמו שרדי הקומנדו המצרי (כן, שט באלה נתקלנו במלחמת 67) - ומסעות נווט כרפה וכרפ להכרת הלירה החדשה. טלפון סלולרי לא נמצא לנו אל (שט אחר לא למחרי בהישג יד.....). אחי, כרבות באותה תקופה, ימנה שט היא התארטנות קבוצת חפרות (כולן אימהות ללוחמים) לטפול בפצוצי הקרבות שפנו להחלמה בבית החייף בנתניה. יתכן כי שט היה מקור המידע אודות סיירת חרוב..... והחלטה לשמר את גיליון "דבר השבוע" של ה- 23.6.1967.....

לאלה שהיו שט - ולממשיכי דרכה בסיירת חרוב, קריאה מהנה
! שי (שיבק)

¹ שני גדודים מצרים הוצבו באי"ש מתוקף הסכם שנחתם בין נשיא מצרים (עבד-אל-נאצר) ומלך ירדן (חוסין), ערב המלחמה.

יחידה תלולת מסלול

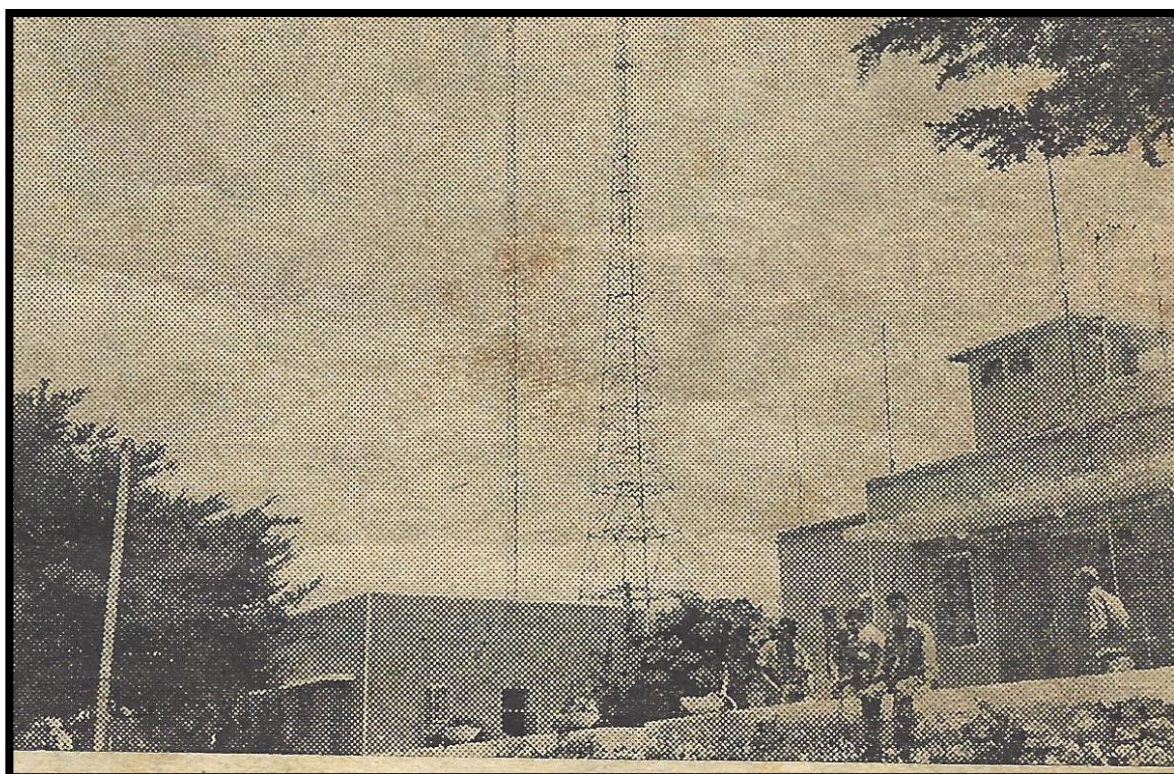
יש כל מיני יחידות בצבא – הן כולן נלחמות, אבל יש כאלה שנלחמות יותר. כולן מסוגלות להגיע לכל מקום, אבל יש כאלה שמסוגלות יותר. הן כולן פורצות קדימה – אבל יש כאלה שפורצות יותר קדימה. הסיירת היא מאלה.

גם בצבא יש חלוצים. גבר שקוראים לו צימל (משק בית: אשה ושני בנים), והבחורים שלו שקוראים להם החברה של צימל – הם החלוצים בפיקוד שלנו. שתיים עשרה ומאות קילומטרים עם מפקד הסיירת – הקטעים והתצלומים הבאים להלן הם רק דו"ח קצר מסיור מרוכז על עקבותיה של מלחמה גדולה, על פני רכסיה ועמקיה של ארץ נהדרת.

המלחמה – צילום רנטגן

"נעשה את זה ברברס', מהסוף להתחלה" אמר צימל, בשעה שניצבנו אל מול הכניסה לבית המפקדה הנאה של חטיבה 2 הירדנית ב-א-רם.

כאן, בלב ליבה של חטיבת האויב שהגנה על צפון ירושלים – תפשה את הסיירת הפסקת האש. אין כמעט סימני מלחמה במחנה הבנוי והמסודר הזה. כאן, סמוך לסוף, כבר לא ניסו הירדנים להילחם. הם פשוט נמלטו על נפשם. הכל נשאר שלם ומסודר – שני תותחי הראווה בכניסה לבניין המפקדה, הריהוט המפואר של בר-הקצינים על שטיחיו וכורסאותיו בתוך הבניין, טור של שריוניות "סלדין", במגרש החנייה הסמוך, תורן נאה להניף עליו את דגל תכלת-לבן – ואפילו המפות המוארות והמפורטות בחמ"ל המרווח. שום חטיבה בצה"ל – ואולי אפילו לשום פיקוד בצה"ל, לא היה חמ"ל מפואר ומסודר כל כך. שוטטנו מוכי תימהון מחדר לחדר. איך יכול צבא מאורגן ומסודר כל כך – להתמוטט בצורה מחפירה כל כך, בזמן קצר כל כך? – התשובה חיכתה לנו בחוץ, ביתר חלקי המחנה. כאן ראינו את מגוריהם של החיילים – מוזנחים, מזוהמים, בלתי אנושיים. איזה הבדל עצום בהשוואה לבתי הקצינים! כאן ראינו את המוסכים, הרכב – תחזוקה גרועה, הזנחה, סימני רשלנות. כן זוהי התשובה לשאלתנו: הצבא הירדני איננו צבאו של העם. הוא כפוי על העם הערבי מלמעלה. אין כל קשר וכל מגע בין המפקד ופקודיו. אין הרגשת אחריות משותפת. אין גם קשר בין הצבא לבין האוכלוסייה – שהרי זהו צבאה של הגדה המזרחית, הבדואית. הפיגור החברתי והבדלי המעמדות התהומיים האופייניים לעמי ערב – דבקו כמו צרעת גם במבנה ובמורל של צבאותיהם.

תחנת השידור "האשמית" ברמאללה – נשמרת ומופעלת בידינו

המשך הסיור הביא המשך למחשבות ולמסקנות. המלחמה – כמו צילום רנטגן – חשפה את האמת על השלד הרעוע של הממלכה הירדנית. כשראינו את משכן-הקיץ המפואר של המלך חוסיין (נוסף לשניים שלשה ארמונות שיש לו בגדה המזרחית) לא יכולנו שלא להיזכר בצריף העץ של נשיא ישראל. לא פחות מאלף היה מראהו השגיב של תל-אל-פול. "התל הנוראי הזה היושב על כל ירושלים והסביבה, כשכבשנו אותו – כבשנו את המפתח הצפוני של ירושלים.... אבל – מה שאתה רואה שם למעלה זה לא ביצורים. זה התחלת בנייתו של עוד ארמון אחד לאותו מלך....."

רכוש נטוש: סוכר ותותחים

חצינו את הכביש הראשי ירושלים-שכם ונסענו מערבה. אל שדה המערכה, בו הבקיעה הסיירת את דרכה אל ההרים האלה. בין א-רם ל-ג'יב (הלא הן רמה וגבעון שבנחלת בנימין) – על כביש צר אך משובח, שעמודי טלפון וחשמל נלווים לכל ארכו, חלפנו על פני קבוצות מרובות של נשים, גברים וילדים נושאי משא וצורות. "פליטים השבים לבתיהם"? – יש גם כאלה, כמובן. אבל דווקא לא קבוצות אלה שבכאן. מריחים את הריח המתקתק הממלא את האוויר? יש בסביבה בתי חרושת לעוגות וביסקוויטים. שימו לב מה נושאים הגברים על כתפיהם – שקי סוכר, שקי קמח. הם עצמם בוזים את רכוש אחיהם.

ונתגלגלה השיחה להמשך המחשבות והמסקנות, עם הנוף, עם המראות המצטרפים אחד לאחד. הם חוזרים הפליטים, חוזרים לבתיהם ולעבודתם. באיזו מהירות הסתגלו למצב החדש! במידה שהייתה מלחמה – נלחם הצבא. העם לא נקף אצבע. היו שנמלטו על התחלת הרעש, אבל אלה שנשארו והסתגרו בבתיהם – הניפו את סמרטוטיהם הלבנים על הגגות והחלונות, ברגע שחשו במנוסת צבאם. כן, מנוסת הצבא.....הנה חולפים אנו מעל לבקעה נאה, בה שורה של מחפורות מסודרות. מסביר צימל:

דגל לבן באוויר, צורות על הכתפיים – והם חוזרים לבתיהם

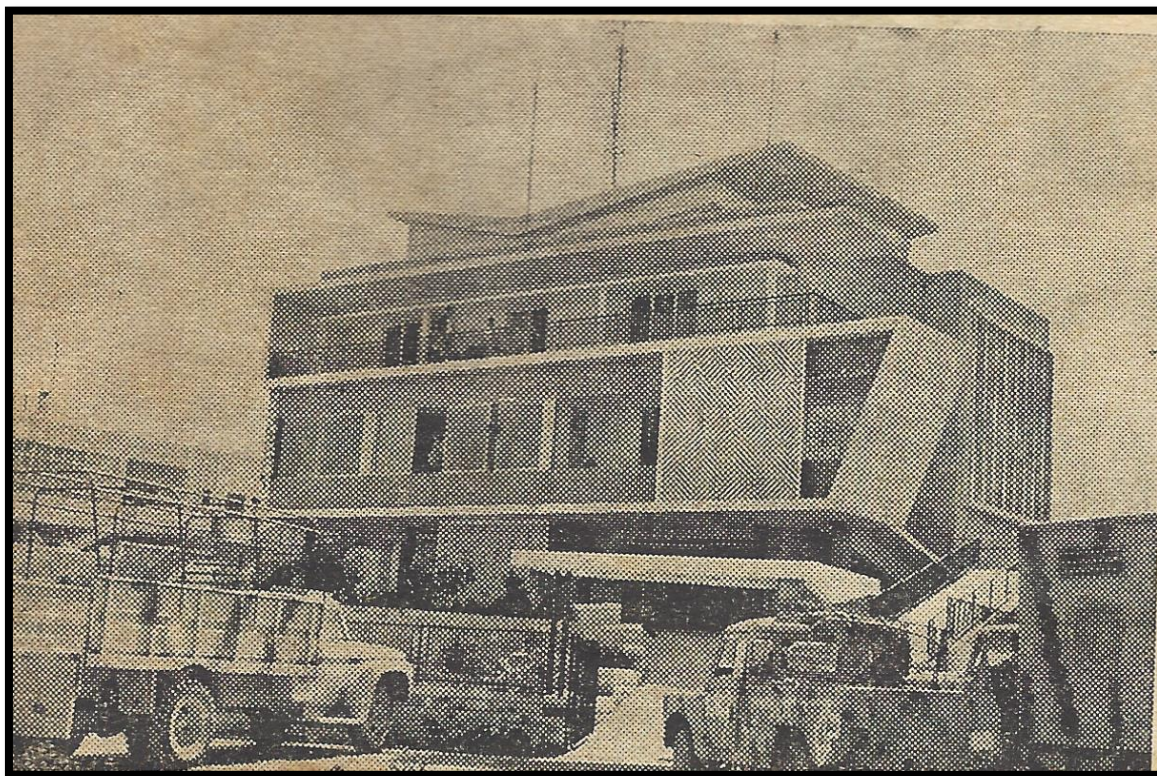

תמארינדי, תמארינדי.....

כאן ישבו תותחי ה'לונג-תום' של הלגיון, שהפגזו את ירושלים העברית. זו הייתה הפגזה רצחנית על ישוב אזרחי, שלא הייתה לה שום תכלית צבאית. בזה הם מומחים.... הפיקוד ביקש להשתיק אותם, לחסל אותם בהקדם, ונמצאה דרך להגיע אליהם בלילה, עוד לפני שהכוחות שלנו טיפסו למעלה. אבל כשהיחידה שלנו הגיע למקום – הירדנים כבר לא היו כאן. בשלב זה הם עוד הצליחו להסתלק עם התותחים. בשלב הבא הסתלקו בלי התותחים ועכשיו אפשר למצוא את הכלים הנאים הללו מפוזרים על פני כל השדות והמדונות המוליכים אל בקעת הירדן.

אנחנו – גבנו לים. לים אי אפשר לברוח. אז לא בורחים. הם – גבם למדבר. למדבר אפשר לברוח – אז בורחים. אנחנו יודעים היטב, עד האחרון בתאי גופנו, כי מלחמתם נגדנו היא מלחמת השמדה במובן האכזרי והסופי ביותר של המילה. אנחנו יודעים כי אם היה קורה וכוה ערבי כלשהו היה נכנס אפילו לשעה קצרה לישוב יהודי אחד – לא הייתה נשארת שם נפש חיה, מעולל ועד זקן. על כן אנחנו נלחמים בכול הכוח, בכל המסירות, בכל ההקרבה. הם יודעים היטב, כי גם בשעה שהם נוחלים תבוסה מוחצת – אין זה מחסל אותם כעם. יישוביהם אינם מושמדים, משפחותיהם נשארו בחיים, תוך שעות אחדות מן הכיבוש כבר דואגים להם למים, למזון, למאור, לרפואה. הם יודעים כי אין זה נורא כל כך, בעצם, להימצא תחת שלטון ישראלי. זה אולי אפילו יותר נוח מהרבה בחינות.

רוח הלחימה שלהם שואבת משנאה עיוורת, מטמטום פנאטי, מבערות מדינית. היא אינה שואבת מהכרח גורלי להגן על עצם הקיום. על כן היא נשברת עד מהרה, תחת המהלומות הראשונות. על כן מסוגלים הם להתקיף בתותחיהם ישובים יהודיים שלווים ומרוחקים – אך אין הם מסוגלים להגן בתותחיהם על מחנותיהם שלהם. על כן הם נוטשים את תותחיהם ואת המחנות גם יחד.

וילת הקיץ של מי שהיה מלך במקומות האלה – ואיננו עוד.....

צומת ביטוניה

אבל לא צריך לשכוח, כי לירדנים היו כמה יתרונות רציניים בשטח הלחימה, וביום הראשון, ובשעות הראשונות של כל קרב – הם ניסו לנצל אותם. הם ישבו על ההר, בעמדות מבוצרות ומוכנות מראש. מספר צירי התנועה האפשריים מן השפלה לרמה הוא מוגבל – ואין כמעט אפשרות להפתעה ולתמרון. הכוח הישראלי שעלה עליהם לא היה גדול ולא היה יכול לסמוך על תגבורות – כי המאמץ הישראלי העיקרי היה מרוכז בסיני, נגד המצרים.

בציר לטרון-רמאללה היו קרבות רציניים. אחד הקשים בהם התנהל בין הסיירת לבין כוח ירדני, סמוך לצומת ביטוניה. כדי להמחיש לנו את המצב נתן מפקד הסיירת הוראה לשריונית משלנו², שחנתה בצומת – לרדת ולהתייצב במקום שבו נתקלו אנשיו בהתנגדות הירדנית, ואילו אותנו הציב במקום שבו התמקם הכוח הירדני. ה"הצגה" הייתה מושלמת ומוחשית ביותר – כי במקום שעמדנו עליו היו שני כלי רכב ירדנים הפוכים על פניהם, ושלישי היה שרוף כולו כשגוויית הנהג החרוכה עודה תקועה ליד ההגה וגווייה שחורה אחרת מוטלת על גבה בסמוך.

„מכאן הם קיבלו את פנינו" סיפר צימל, „ואתם רואים – שם בכביש, בעיקול – בין שיני הדרקון – מופיעה השריונית שלנו כמו על כף היד: ממש מתבקש להשחיל בה פגז. וזה באמת היה קשה. התקדמנו ללא כל סיוע. להתפרש – אי אפשר, מצד אחד הר ומצד שני ואדי. חיל אוויר לא היה כאן. זה היה ממש דו-קרב של קליעות אל "הבול". אבל לא הסתפקנו בעדיפות התותחנים שלנו. הוצאנו כוח רגלי שעקף דרך הוואדי והרכס – ופתח עליהם אש מהאגף. היו לנו נפגעים, אבל הם נשברו – ואחרי שדפקנו להם שלושת ג'יפי התול"רים שלהם – מיהרו הנשארים להתקפל. רדפנו אחריהם – אך הם נעלמו לנו. עד מהרה הגענו לצומת עצמו – ולדרך לרמאללה."

בית חורון עליון

זאת לא הייתה ההיתקלות הראשונה של הסיירת באותו יום. קרב ביטוניה היה בעצם הקרב השלישי של אותה יחידה באותו בוקר. והואיל ועשינו את השחזור במהלך לאחור – המשכנו לרדת והגענו את האזור של שני הקרבות המוקדמים יותר. זהו אזור נהדר של הרים מכוסים צמחיה, מדרגות ושדות גיא קטנים ונאים. זהו אזור רווי זיכרונות היסטוריים – אזור בית חורון עליון (בית עור פוקה) הידוע לתהילה ממלחמות מהכבים נגד היוונים.

² סיירת דוכיפת – יחידת השריוניות הצרפתיות ML70 (תותחי 90 מ"מ) פעלה עם סיירת חרוב במהלך מלחמת 67.

למעלה מהכפר, בעיקול דרך השרוי בצילה של פסגת הר גבוהה – מצוי אחד המחנות החדשים של הצבא הירדני. אומרים שהיה זה בסיס אימונים למפקדי כיתות. מכל מקום – מוצב אידיאלי להגנה. אבל הקרב התנהל כאן לא עם חיילי המחנה, אלא עם יחידת קומנדו מצרית. המצרים נמלטו אמנם מן המחנה יחד עם מארחיהם, אבל מיד תפשו עמדות בחורשת האורנים שעל גבי ההר שמעבר לכביש – ומשם צלפו על היחידה הישראלית ושטפו את הכביש באש מקלעים. גם כאן נזקקה היחידה שלנו להפריש כוח שיאגוף את המתנכלים לנו מלמעלה – וייתן להם טיפול מיוחד, בעוד עיקר כוחנו ממשיך לשטוף ברכבו כלפי מעלה, עד ההתקלות הבאה בצומת ביטונייה, כאמור לעיל.

המשכנו לרדת מערבה – אל נקודה נמוכה יותר בכביש, אל קרב מוקדם יותר באותו בוקר. הפעם היה זה בית חורון עליון עצמו: נוף נהדר של עמק איילון ושפלת החוף – עד הים הרחוק. מדינת ישראל "הישנה" מונחת על כף היד. והביצורים כאן – ממש קו מאז'ינו: תעלות מגן עמוקות, עמדות ירי בעלות גגות בטון יצוקים, גדרות תיל בזו אחר זו, שטחים ממוקשים, והכביש מתפתל וחסום לא רק בשיני דרקון אלא בקיר-בטון מבוצר ממש, המניח מעבר רק למכונית צרה ביותר.

זה היה הקרב הקשה ביותר. מרגמות, תול"רים ואש מקלעים ניסו לשתק את עמדות הירי של הלגיון – בשעה שטנק וחבלנים טרחו לסלק את המכשול מעל הכביש. היו גילויי גבורה נהדרים, היו נפגעים – אבל המחסום פוצח לבסוף, וברגע שגלגלינו התחילו לטפס על מעבר למחסום – התחילה הבריחה מכל העמדות.

ממש קו מאז'ינו: תעלות מגן עמוקות, ועמדות ירי בעלות גגות-בטון יצוק בבית חורון עליון

ירדנו אל החפירות, מיששנו את האבן הסלעית, פסקנו פה אחד: אילו אנחנו היינו מגינים על הקו הזה – היינו מעכבים כאן כל אויב לא יום ולא יומיים – אלא שבוע ושבועיים. דרך אגב, היה שם מטע שזיפים מאחורי העמדות. זן מקומי מוקדם, לא רע – קצת חמצמץ. השזיפים שלנו טובים יותר.

מן המלחמה – אל השלום

בשעתיים וחצי הגיעה היחידה מלטרון ועד מבואות רמאללה. הפיקוד לא הבין מה קורה כאן. אומרים שהמטכ"ל התפעל. הייתה הוראה להשתלט על אזור לטרון – איך החברה הספיקו להגיע לרמאללה? אבל לא זאת השאלה. כבר הסברנו מדוע היו דרושות רק שעתיים וחצי כדי שהסיירת תטפס במסלול התלול שלה – ותשטוף ותגיע מנצחת. השאלה היא עכשיו כמה זמן זה ייקח לבסס את הניצחון ולהבטיח את השלום, שהוא הפרי היחיד שלמענו כדאי להילחם, ליפול ולנצח.

המשך סיורנו מבית חורון עליון והלאה – היה בעצם מוקדש לשאלה הזאת, אף כי אולי לא הגינו אותה בקול. נסענו בין שדות וכרמים, כפרים וערים – נפגשנו, שוחחנו. שבוע אחרי המלחמה נראתה הארץ הזאת כארץ שקטה, עובדת ומאושרת. האם היה זה רק על פני השטח? – ראינו דברים רבים, ראינו כי יש ויכולה להיות ידידות אמת, ראינו שוב כי מאז ומתמיד וגם היום חיים בני עמים ועדות ודתות באזורנו זה בצד זה – ומסתדרים, ראינו מה גדול כוח האדם להסתגל לעובדות ולסגלן לעצמו, ראינו מה רבות עוד אפשרויות הפיתוח בגדה המערבית, ראינו כי ארץ זו שלנו היא – ובשעה שאני אומר אנחנו איני אומר זאת על דרך המליצה. שותפים להשתאות, להתפעמות, שותפים לשאיפות ולמשאלות, שותפים לתקוות היו כולם: מפקד קרבי, קצין צעיר, חייל נושא רובה, מושך בעט אחד, עוד מושך בעט, צלם, אשה שהיא אם לבנים – כולם ביחד וכל אחד לחוד.

* * *

כך היה בעין סיניה – כשקובי (יעקב) שרת משך אותנו אל דרך צדדית, לבקר את הכפר הערבי, בו חי סבו עם כל בני משפחתו (בהם משה שרת, אביו של קובי) לפני שנים רבות מאוד. כפר לא גדול, מוצנע בבקעה קטנה, מעוטר אילנות ישישים ואגוזות מצילות – ובמרכזו "בית הבק" אדום הגג. לא עברו שתי דקות מאז נשאלה השאלה על הבית ועל בני הכפר הזכורים עוד מימי הידידות רבת השנים עם משפחת שרתוק (שרת) וכבר נהרו ישישי הכפר מכל צד, מלווים צעירים סקרניים, מיד הכירו את תווי הפנים השרתוקיים. מיד הקיפו את בנו של "מוסה" – הציגו עצמם, סיפרו על אלה שעוד ישנם ועל אלה שכבר אינם, שאלו על בני המשפחה וסיפרו כיצד נכמר לבים כששמעו על מותו של "מוסה" הזכור להם לטוב. בעל חנות פתח בקבוקי גזו, בעל בית סמוך ציווה על הכנת קפה, וקהל הסקרנים והרוגשים גדל מרגע לרגע. - ולזה אני קורא יכול לידידות אמת.....

* * *

כך היה במרומי הר גריזים – כשישבנו לאכול מ"מנות הקרב" של צה"ל בצילו של בנין קדוש למוסלמים, ליד חורבותיה הנאות של כנסייה ביזנטית, על גבי הר הברכה הנהדר, אל מול הר עיבל השגיא שממול, מעל בקעת שכם המרהיבה, ופתאום נקלע לבינינו *שמואל השומרני* ודיבר אלינו עברית צחה, חדשה ושוטפת. סיירנו את ההר בהדרכתו. הראה לנו את גוש הסלע החלק, המפליא, אשר לפי המסורת השומרנית הוא-הוא מקומו של המקדש, הולך אותנו אל מדרגות האבן הטבעית, החצובה במדרון ההר – אשר לפי המסורת השומרנית היא-היא המזבח עליו עקד אברהם את יצחק, ולבסוף ירד עמנו עד אל מקום זבח הפסח השומרני, שעוד ניכרו בו סימני צמר הכבש ושריפתו. ועל זה אני אומר: עמים ובני עדות ודתות חיים זה בצד זה – ומסתדרים.....

* * *

כך היה בשוק של שכם – כאשר נקלענו במכונית הצבאית שלנו אל קהל רוחש, ערני ועסקני של תושבי שכם, אשר ניהלו את יום השוק שלהם בכל הצבע והריח והשאון המזרחיים האופייניים, על רקע מסגדים וחומות עתיקות. ראינו את מוכר ה"תמרנדי" המצלצל בשתי כוסיות הנחושת שלו, קנינו ולעסנו חומוס קלוי בגבעוליו – והשתאינו על המהירות שבה חזרו חיי העיר הזאת למסלולם. איש לא נבעת מפנינו, איש לא נפנה מעיסוקו לרווח לנו דרך. כאילו הכוח הישראלי, משטר הסדר הישראלי – הכניס גם בליבם ביטחון ושקט. ובזה אני רואה מה גדול כוח האדם להסתגל לעובדות ולהכיר מציאות חדשה.

* * *

כך היה במנזר הסלע – של דיר קוראנטאל כאשר היחידה "תלולת המסלול" שלנו, נטשה את רכבה אי שם במחצית המדרון העולה הרה, וטיפסה במסלול התלול והמתפתל עד אל ראש הצוק, עד אל משכנם של הנזירים היוונים-אורתודוכסים. להפתעתנו גילה צימל כי הוא החייל הראשון שהגיע לנקודה זו. אמר זקן הנזירים, והוא כמו גזור מספר אגדות עתיק: "מנזרו, המנזר הקדוש של 'הפיתוי' – כי כאן ניסה השטן לפתות את ישו שיהפוך גוש סלע לכיכר לחם, לאחר שצב ארבעים יום וארבעים לילה. אך ישו ענה לו, כי לא על הלחם יחיה האדם, כי על האמונה.....מנזרנו קיים כאן זה שבע עשרה מאות שנים, נחרב ושבו והוקם. כבר חיינו תחת שלטון נוצרי, תחת שלטון עובדי אלילים, תחת שלטון מוסלמי. נחיה תחת שלטון יהודי. רצון האלוהים הוא".

"לא על המלחמה יחיה האדם – כי על האחוה, "נשמע דיבור מתוך "הכובשים", והנזירים נענעו בראשיהם ובזקניהם – והובא הקפה בספלוני החרסינה הדקים. ולזה התכוונתי כשאמרתי שיש צורך ויש יכולת לסובלנות.....

* * *

וכך היה לבסוף, בחרבת קומראן – כאשר השמש שקעה עלינו מעבר להרי יהודה, ואנו שקועים בדממת ערבת המלח שלחוף ים המוות – פוסעים מחרישים בין חורבותיו של ישוב יהודי עתיק, מסתורי, יישובם של איסיים, של כותבי ומקדשי המגילות הגנוזות. ממול, במצוקי הסלע המאפילים הסתמנו בכהות כפולה פתחי המערות. מי יודע כמה מגילות גנוזות עוד שם? מי יודע כמה אוצרות שירה ואמונה, רוח ומחשבה של עמנו, שלנו, כתובים בלשונו – עוד מצפים כאן לגאולה? ועל זה אמרתי, *כי שלנו היא הארץ*.

וכמו הסיירת החוזרת על עקבותיה ומשחזרת את ניצחונה, כך גם אנו: אם שלנו הארץ – כאשר שלנו הארץ – *ורק, כאשר שלנו הארץ* – יתקיימו גם שאר הדברים: תשרור הסובלנות. תפרח הארץ ותתפתח, יסתגלו בני אדם לחיים החדשים ויחיו אלה עם אלה. לדתותיהם ועדותיהם – והכל בידידות של אמת ובשלום. אמן כי כן הוא רצוננו.

(מתוך "קריאת קרב" עלון פיקוד המרכז מס' 10)